

4

Edebiyat Fakültesi "AKŞEMİZİNE"
22.4.1961 tarih ve 690 sayılı yazınız cevaptır.
"Umumi Türk tarihi kurslarının 10 senelik planına dair 8 Mayıs tarihi ile
yazıp teklim ettiğim mufassal yazımı teklif etmiş olduğum kılınan en zayıf
elemlerini tebliğ etmek üzere hapse ediyorum; buna ilgili olduğum
diğer bazı kurslara dair müşahademi de ekledim:

A-Umumi Türk tarihi kursları, Anadolu Türk tarihi ve Osmanlı İmparatorluğu
hakkı, Türkliğin bütün nüzzisini mevzu edilmiş durumdır. Bu cihette
ilkden önceki sırardan zannedimiz kadar 4-5 bin senelik pek geniş bir
tarihi, kültür, teknik ve nişeseleriyle bir ikte, incelenek vafisi
ni yükseltmiş bulunmamıştım. Priten önceki çalışmalarla 20. asıra
kadar türlü isimlerle anılmış sayısız Türk kadınlarının, aynı zamanda eski
dünyanın bir çok yerlerine dağılıkları, Asya ve Avrupa kıtalarda siyasi
üstünlik kurarak mistakil devletler ve imparatorluklar içindeki tirdikleri
mükemmeliyetlerini gösteren bir hayatının Aya ve Avrupa kadınları kültür mü-
nasebetleri, bulundukluları se Umumi Türk ve Aya manzıha tarihinin ne decade geçmiş
getin bir haliyle teşkilat bulandırıldı. Bu çalışmalarla, Garp İlim dün-
yısı, Batı Almanlar ve Ruslar olmak üzere, Fransızlar, Fin ve Macarlar tarihi
ben de iki sırardan beri Türk kadınları ile diğer Aya kadınları müsəbet-
lerinin tarihi aydınlatmışlığım, Çin, Hind, İran, Sovyet ve sırde diller-
de yükseltmiş kaynakları kendi dillerine çevirmişlerdir. Bütün bu mesai nəh-
sullerinin bugünkü Türk nüsləne etdirilməsi bilər, bağlı başına bir büyük
iştir, halbuki biz onları Türk gəzü ilə yeniden işləmek məcburiyətindəyiz.
Buna ilə vəten Anadolu Türk tarihi ve Osmanlı İmparatorluğunun manzıha tarihi
öncək Umumi Türk ve Aya tarihi qəpində araştırmalarla aydınlatıla-
bileceyi de umutlu məsləhdür.

Bir çok diller bilmeyi ve bir çok ilim kolunu ile işbirliğini icab
ettilərin bu mevzularda qalıcaq elementləri yetistirmek həqiqətindən
bulundugumuz müdafiə şərtlər altında kolay olmadı, bu müsəbbən mesai Aya
ni tek başına kəvrəmək üçün nümmətən uğrətmək məcburiyətində kaldım. 10 se-
nelik plan bu geniş sahəyi kəvrəməyi mümkün kılacak elementlər yetistirməyi
hədəf tutmalı, her şeyden öncə əsisten kədrosunun teminini göz önündə
bulundurmalıdır. Ben eəsas itibarıyla Aya, Orta Aya ve Doğu Avrupanın İsləm
dövri ve 16. sırardan zannedimiz kadar olan devri ile möggul oldum. İsləmdən
önceki dvirlər, Uygurlar, Hesarlər ve Konanlar gibi gərbi Müslüman Türklerin
tarihi, Altay kadınlarının mənşə ve eski tarihi gələcək üçün həmin bir profem-
sör kədrosunun kürsümilər təhsisi, bu devir üçün bir doçentlik ile iki əsis
tənqidin verilməsinin temini rica ederim. Orta Aya ve Doğu Avrupada İsləm
dövri Rus kaynaklarından geniş mikayış istifadəyi derpiş ettiğinden həmin
öñümüzdəki 10 senənin zərfində bu devrin 16. sırardan öncəki hissəni da
bir profesör ve doçenti ile idarəe edilecek mistakil dərs mevzuu yepnak
müküm olacaqtır. Fakat simdilik kürsümiz nəminə fəmə istediklerim sunlardır:
1) İsləmdən öncəki devirlər üçün bir profesörlük, bir doçentlik ve iki
əsistənlilik; 2) bilfiil tədris etməkən olduğum fəmə Orta Aya, Uzakdoğu ve Mə-
Döyü Avrupada İsləm dövri ve son qəylər tarihi ve məsələ tərih üçün hələ mə-
sulələ kəlan doçentliyi ve mevcut olan əsistəni yənnin, birləssə məməfəndim
16. sırardan öncəki devir üçün bir doçentlik ve bir fəmə əsistənlilik; 3) Aya
kadınları, Moğollar, ve Sibirya kadınları tarihi üçün bir profesörlük, bir
doçent ve iki əsistənlilik; 4) Uzakdoğu, Çin tərihi üçün bir uzmanlık, bir simq
doçentlik, biri Çinceye, digər Çince ve Japonçaya təhsis edilmək üzərə iki
əsistənlilik; 5) Hind tərihi üçün bir uzman, biri sanskrit və eski Orta Aya fəmə
İran kaynakları (sogdq, Təhərə və hərezmə) 3 grideri Urdu dilindəki
kaynaklardan istifadə edəcək iki doçent, və onları iki əsistənlilik, olmək üzə-
re yeniden iki profesörlük, iki uzmanlık, yedi doçentlik, dokuz əsistənlilik.
Çinge üçün Formosa həkimeti, sanskrit və urdu fəmə Pakistan həkiməti tərəfi
indən profesörlerin göndərilməsi, Aya kadınları və Moğollar tərihi üçün
yəbəndi profesörün dəveti bu şəhərdə doçent və uzmanların yetistirilmə-
sini kolaylaşdırıcılığını da bilişitirədərtirəm.

B-. Son devir Türk tarihinin bel kəmiyini təşkil eden Osmanlı tarihinin
müküm mərتبə iyi tətikləşməsi, bugünkü şəhərək itibarıyle, bəylək ehəmisi-

2

ti hizirdir. Yukarıda arzettigim gibi, modern tarihçilik deha ziyyade kültür ve müsseselerin arastırılması demek olup bizim de bu yola girmemizin lüzu mu bedihî bulundugündan, ayrı bir "Osmanlı medeniyeti ve müsseseleri tarihi kürsüsü"nin kurulmasına katı ihtiyaç vardır. Osmanlı Türkliğinin eski başkanı "stanbul'da gelişmiş ve deha öncede Bizansın Türk kavimleriyle olan yakın temslarına binen Fakültemizde "Bizans tarihi kürstüsü"nın tesisini tevsiyeye gazzo bulurum. Bu iki kürsünün yanında bir de "İslam ilimleri ve medeniyeti kürsüsü"nın tesisi lazımdır. Bu kürsünü kurulması için Fakülte profesörler Meclisi 26 Mayıs 1953 te kararlaştırmış ve projeyi Senato'ya gönderdi. Senato bunu esâbi mucibesi tevsi etmeyi teklif etti, ki buna fikrine hiç lüzum yoktur, yani yazılın esâbi mucibe kâfidir.

C. Tarih bölümüne mensup öğretim üyeleri ve yardımcıları arasında ilmi işbirliği ise, sonrak enstitüler vizesiyle sağlanan billecektir. Fakültemiz Profesörler Meclisi 30 Ekim 1950 de "Umumi Türk tarihi Enstitüsü" kurulması konusunu görüşüp nizânnâmesini kabul etmiş ve Senato'ya sevk etmiştir. Kürsümüzün "di gibi bu enstitünün de "Umumi Türk ve "sys" tarihi Enstitüsü" unvanı ile hemen faaliyet geçmesini temin etilmelidir. Fakat ilerde bir "Türkiye ve Yakın Çark tarihi Enstitüsü" ile "Umumi tarihi Enstitüsü" şeklinde nichânamâname deha su 10 sene zarfında kurulması gereken iki enstitünün nüvesi olmak üzere şimdilik bir "Umumi tarihi Enstitüsü" kurulmalı, Fakültemizde tarihte usul, tarihi coğrafya, paleografi, arşiv bilimi, diplomatik, numizmatik ve siyezîrdîmîci ilimler üzerinde çalışmalarlar bu enstitüde yer bulmalıdır. Üçüncü olarak da bir "Balkan ve Doğu Avrupa tarihi Enstitüsü" kurulması çok lüzînlidur. Bunu tâzihâne meclisi 1948 de olduğu gibi geçen sene de Devarâjî sunmuştur. Bu enstitütün hayatı ehemmiyeti büyük olacaktır.

Ber olunun isteklerin hilesi sudur:

A. Umumi Türk ve "sys" tarihi kürsüsü:

Hâlen mevcut olan:

- 1 profesörlük(İslâm devrinde manzûmâname)
- ve son çağlarda Asya, Artaasya
ve Doğu Avrupa tarihi)
- 1 doçent(münhal)
- 1 asistan

Yeniden istenen:

- 1 profesör(İslâmdan önceki Türk ve Altay kavimleri tarihi. Bu kâdronun hemen verilmesi gerektedir)
- 1 doçent
- 2 asistan
- 1 profesör(Asya kavimleri, Moğollar ve Sibirya kavimleri tarihi için)
- 1 doçent
- 2 asistan
- 1 doçent(İslâm devrinde Orta Asya ve Doğu Avrupa Türk tarihi için)
- 1 doçent(ayni devir için)
- 2 Ummân(Çin ve Hind tarihleri için)
- 2 doçent(Çin ve Japonya tarihi için)
- 2 asistan(ayni sahâ için)
- 2 doçent(Sanskrit ve Urdu dillerinde Hind tarihi için)
- 2 asistan(ayni sahâ için)

B. Tarih Bölümü için siten:

Kürsüler: 1-İslâm ilimleri ve medeniyeti kürsüsü, 2-Osmanlı medeniyeti ve müsseseleri tarihikürsüsü, 3-Bizans tarihi kürsüsü

Enstitüler:

- 1-Umumi Türk ve "sys" tarihi Enstitüsü,
- 2-Umumi Tarih Enstitüsü,
- 3-Balkan ve Doğu Avrupa tarihi Enstitüsü

Umumi Türk tarihi kürsüsü başkanı

ord. Prof. Dr Zeki Velidi Topçuoğlu Zeki Veli Topçuoğlu

11 Mayıs 1961